

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 21.9.2005
KOM(2005) 436 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

**KONSULTACINIS DOKUMENTAS DĖL VALSTYBĖS PAGALBOS NAUJOVIŲ
DIEGIMO SRITYJE**

TURINYS

1.	Įvadas	4
2.	Valstybės pagalbos naujovių diegimo srityje kontrolės principai.....	6
2.1.	Poveikį naujovių diegimui darančių rinkos ydų nustatymas.....	6
2.2.	Pagalbos priemone turi būti siekiama ištaisyti nustatytą rinkos ydą.....	7
2.3.	Konkurencijos iškraipymo ir poveikio prekybai ribojimas.....	7
2.4.	Regioninė dimensija.....	8
3.	Rizikingos veiklos ir eksperimentavimo rėmimas	9
3.1.	Naujoviškų įmonių kūrimosi ir augimo rėmimas.....	10
3.2.	Nuosavo kapitalo trūkumo problemos sprendimas ir rizikos kapitalo suteikimas ES11	
3.3.	Technologinių eksperimentų rėmimas ir rizika pradėti tiekti naujoviškus produktus	12
4.	Naujovėms palanki verslo aplinka	13
4.1.	Parama naujovių diegimo tarpininkams.....	13
4.2.	Mokymo ir mobilumo skatinimas	15
4.3.	Parama kompetencijos polių kūrimui per bendradarbiavimą ir būrimąsi į grupes	16
Priedas.	Naujovių diegimui Europoje trukdantys veiksniai	19

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

KONSULTACINIS DOKUMENTAS DĖL VALSTYBĖS PAGALBOS NAUJOVIŲ DIEGIMO SRITYJE

(Tekstas svarbus EEE)

1. ĮVADAS

- (1) Valstybės pagalbos veiksmų plane nustatyta: „Naujovės galima apibūdinti kaip procesą, jungiantį žinias ir technologiją su rinkos galimybių panaudojimu naujiems arba patobulintiems produktams, paslaugoms ir verslo procesams, palyginti su tais, kurie jau yra bendrojoje rinkoje, ir keliantį tam tikrą riziką“. Šiuo dokumentu pradedamos **konsultacijos**, kuriomis siekiama surinkti suinteresuotųjų šalių nuomones apie konkretaus valstybės pagalbos naujovių diegimo srityje taisyklių pagerinimą, be kita ko, geriau jas išaiškinant ir taip padidinant teisinį tikrumą, sukuriant naujas naujovių finansavimo galimybes, nustatant kriterijus tikslingesniai pagalbos skyrimui ir supaprastinant reglamentuojančią sistemą.
- (2) Naujovės yra esminis veiksnys, sudarantis sąlygas ekonomikos augimui ir darbo vietų kūrimui ES, kaip išdėstyta numatytame išleisti komunikate *Daugiau tyrimų ir naujovių – investavimas augimui ir darbo vietų kūrimui skatinti*. Valstybės pagalbos politika, jei ja siekiama išlaikyti konkurenciją produktų rinkose kaip naujovių varomąją jėgą ir nustatomos taisyklės, kuriomis siekiama palengvinti efektyvios valstybės pagalbos naujovėms diegti priemonių valstybėse narėse sukūrimą, gali sudaryti sąlygas naujovėms palankesnei ekonomikai.
- (3) Svarbiausiu prioritetu, kuriant veiksmingas sistemas naujovėms ES skatinti, turėtų būti **konkurencijos užtikrinimas**. Konkurencija gerai veikiančioje rinkoje skatina įmones investuoti į žinias ir naujoves, nes tai joms padeda įgyti konkurencinį pranašumą ir padidinti pelną.
- (4) Nepaisant to, valstybės pagalba gali būti veiksmingas naujovių diegimą skatinantis veiksnys, kai ja siekiama išspręsti su naujovių procesą varžančiomis rinkos ydomis susijusias problemas ir ja per daug neiškreipiama konkurencija. Komisija nustatė nemažai problemų, susijusių su nepakankamu naujovių diegimu Europoje (žr. priedą). Vis dėlto daugelio tų problemų vien valstybės pagalba neįmanoma išspręsti – tam reikia visavertiškesnės politikos. Be to, per didelė valstybės pagalba siekiant skatinti naujoves iš tiesų gali sužlugdyti naujovių diegimo procesą, nes ji gali pakenkti konkurencijai, kuri labiausiai stimuliuoja keitimąsi idėjomis ir skatina naujų naujoviškų įmonių patekimą į rinką. Todėl **valstybės pagalbos politika gali tik iš dalies išspręsti nepakankamo naujovių diegimo Europoje problemą**.
- (5) Pavyzdžiui, Aplinkosaugos technologijų veiksmų planu¹ siekiama aplinkos neteršiančiomis technologijomis ir naujovėmis gerinti aplinkosaugą, kartu didinant

¹ KOM(2004) 38 galutinis, 2004 1 28.

konkurencingumą ir augimą. Ekologiškų naujovių diegimas yra būtinas siekiant aplinkosaugos požiūriu darnios ateities, bet šį procesą stabdo ekonominės kliūtys. Rinkos kainos atspindi tiesiogines ekonomines sąnaudas, o ne sąnaudas, susijusias su aplinkos užterštumu (pvz., sveikatos priežiūros išlaidas dėl miestų oro užterštumo). Dėl to įmonės, ypač tos, kurios negali sau leisti labdaros konkurencinėje rinkoje, nuolat per mažai investuoja į aplinkosaugos technologijas. Todėl tikslingomis ekonominėmis priemonėmis galima būtų paskatinti aplinkosaugos technologijų diegimą.

- (6) Komisija mano, kad šiuo metu nėra reikalo kurti naujos atskiros valstybės pagalbą naujovių diegimo srityje reglamentuojančios reikalavimų sistemos, pagrįstos abstrakčiu naujovių apibrėžimu; be to, tai prieštarautų tikslui supaprastinti EB valstybės pagalbos nuostatas. Buvo nustatyta keletas konkrečių tikslinių **su naujovių diegimu susijusių veiklos sričių** (kurios nagrinėjamos per šias konsultacijas), kuriomis aiškiai siekiama išspręsti naujovių diegimą varžančias rinkos ydas, ir kurių atžvilgiu teikiamos valstybės pagalbos nauda greičiausiai nusvertų galimą žalą konkurencijai ir prekybai. Nustatydama veiklos sritis, Komisija naudojosi Valstybės pagalbos veiksmų plane nustatyta ekonomine **metodika**. Naujosios taisyklės visų pirma bus įtrauktos į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą reglamentuojančius teisės aktuose numatytus reikalavimus, taip pat į Rizikos kapitalo gaires, Aplinkosaugos gaires ir Bendrąsias išimtis (tokiu būdu bus išvengta reikalavimo valstybėms narėms pranešti).
- (7) Buvo išskirta šių rūšių su naujovėmis susijusi veikla:
- **rizikingų projektų įgyvendinimą ir eksperimentavimą** skatinanti veikla ir veikla, padedanti mažinti atotrūkį tarp technologinių žinių ir rinkos,
 - veikla (verslo paslaugų ir infrastruktūros), gerinanti bendrą **naujovėms palankią verslo aplinką**.
- (8) Komisija norėtų gauti išsamias pastabas apie **visų siūlomų priemonių** tinkamumą ir struktūrą.
- (9) Be to, pateikiami klausimai ir dėl kitų konkrečių sričių, į kuriuos Komisija norėtų gauti išsamius atsakymus.
- (10) Remiantis konsultacijų rezultatais bus suformuluotos naujos aiškos taisyklės, kurios bus įtrauktos į valstybės pagalbą reglamentuojančias teisės priemones. Taisyklėse taip pat bus apibrėžta, kada valstybės pagalba gali būti laikoma suderinama su bendrąja rinka. Iš esmės atsakomybė už tikslingesnę savų išteklių panaudojimą ir veiksmingų pagalbos priemonių parengimą, siekiant skatinti naujoves ES, teks valstybėms narėms.
- (11) Komisija pageidautų gauti pastabas pagal šį komunikatą **iki 2005 m. lapkričio 21 d.** Pastabas Europos Komisijai, nurodžius temą – Konsultacijos dėl valstybės pagalbos naujovių diegimo srityje – prašome siųsti el. paštu STATEAIDGREFFE@CEC.EU.INT arba paštu šiuo adresu:

DG Concurrency

Grefe des Aides d'Etat

1 klausimas. Kaip manote, ar būtų galima nekurti atskiros naujovių diegimą reglamentuojančios teisės sistemos? Ar naujos valstybės pagalbos teikimo galimybės atitinka atrinktas su naujovėmis susijusios veiklos sritis?

2. VALSTYBĖS PAGALBOS NAUJOVIŲ DIEGIMO SRITYJE KONTROLĖS PRINCIPAI

(12) Komisija gali leisti suteikti valstybės pagalbą naujovių diegimo srityje remdamasi EB sutarties 87 straipsnio 3 dalies c punktu. Vadovaujantis Valstybės pagalbos veiksmų plane pateiktais principais, nustatant, ar valstybės pagalba naujovių diegimo srityje gali būti patvirtinta, atsižvelgiama į šiuos bendruosius kriterijais:

- (a) turi būti aiškiai apibrėžta rinkos yda;
- (b) pagalbos priemone turi būti siekiama ištaisyti nustatytą rinkos ydą:
 - valstybės pagalba turi būti tinkama priemonė,
 - pagalbos priemonė turi teikti skatinamąjį poveikį, t. y. ja turi būti skatinama papildoma su naujovėmis susijusi veikla,
 - pagalbos priemonė turi būti proporcinga sprendžiamai problemai.
- (c) konkurencijos iškraipymai ir poveikis prekybai turėtų būti apriboti tiek, kad pagalbos priemonė nepersvertų bendro intereso į priešingą pusę.

(13) Šių bendrų kriterijų pagrindu gali būti parengti įvairūs norminiai kriterijai, padedantys kurti *ex-ante* taisykles valstybės pagalbos naujovių diegimo srityje (kurios būtų įtrauktos į reglamentavimo sistemas, gaires arba bendrąsias išimtis). Šios metodikos tikslas – nustatyti konkrečią veiklą, kurios atžvilgiu, jei ji atitinka tam tikras taisykles ir kriterijus, gali būti leidžiama valstybės pagalba. Nustatant veiklos sritis ir rengiant atitinkamas taisykles taip pat gali būti kliaujamasi buvusia patirtimi. Šiame dokumente pateikti kriterijai bus panaudoti rengiant tokias *ex-ante* taisykles. Tačiau šie bendri kriterijai neturėtų būti taikomi atskirų pranešimų suderinamumui įvertinti. Be to, šiuo metu šis dokumentas rengiamas tik konsultacijoms.

2.1. Poveikį naujovių diegimui darančių rinkos ydų nustatymas

(14) **Rinkos yda** – tai tokia padėtis, kai rinka pati savaime neduoda veiksmingų ekonominių rezultatų. *Vade mecum dėl naujovių*² buvo pažymėta, kad privačios įmonės gali neturėti pakankamų paskatų naujovėms diegti – jos gali manyti, kad negali iki galo išnaudoti naujovių, kaip viešosios gėrybės, teikiamos naudos, ir gali nesuvokti naujovių teigiamo netiesioginio poveikio (išorės veiksmų poveikio). Tokiais atvejais

² SEK(2004) 1453, 2004 11 15.

valstybės pagalba, kuria įmonėms teikiama tiesioginė parama, gali būti tinkama priemonė su naujovių diegimu susijusiems nepalankiems rizikos ir pelningumo veiksniams atsverti. Kitos *Vade mecum* nustatytos rinkos ydos: neveiksminga informacijos sklaida, kapitalo rinkų trūkumai ir darbo rinkos nesuderinamumai. Be to, naujovių diegimą varžančias rinkos ydas taip pat gali sąlygoti koordinavimo problemos.

- (15) Naujovių diegimą varžančių rinkos ydų apimtis varijuoja priklausomai nuo įmonių ir atitinkamų veiklos rūšių. Buvusios patirties pagrindu *Vade mecum* buvo nustatyti trys pagrindiniai principai: i) mažoms ir vidutinėms įmonėms daromas poveikis yra didesnis nei didelėms įmonėms³; ii) rinkos ydų poveikis yra didesnis naujoms įmonėms; iii) nuo rinkos nutolusios veiklos (pvz., mokymo) atveju rinkos ydos yra didesnės apimties, o jų iškreipiantis poveikis mažesnis.
- (16) Be to, dėl ypatingos naujoviškų įmonių ir naujovių diegimo veiklos dinamikos rinkos sąlygos gali greitai pasikeisti. Apskritai rinkos ydos su laiku turėtų mažėti dėl, pavyzdžiui, atitinkamos rinkos subrendimo ir efektyvesnės informacijos sklaidos.
- (17) Dėl koordinavimo problemų ir naujovių, kaip viešųjų gėrybių, pobūdžio, rinkos ydos, susijusios su tarpvalstybiniu bendradarbiavimu ir kelių partnerių bendradarbiavimu, paprastai būna didesnės apimties. Rinkos ydos, susijusios su projektais, kurių rezultatai perduodami visuomenei arba kuriuose suteikiama neribojama galimybė susipažinti su mokslinių tyrimų rezultatais, taip pat greičiausiai būtų didesnės. Dėl šios priežasties galbūt vertėtų numatyti priemokas už koordinavimą ir sklaidą.

2.2. Pagalbos priemone turi būti siekiama ištaisyti nustatytą rinkos ydą

– *Ar valstybės pagalba yra tinkama priemonė?*

- (18) Patirtis rodo, kad labai sunku iš anksto žinoti, kurie naujoviški produktai ir paslaugos bus sėkmingi rinkoje. Todėl, užuot atrinkus „nugalėtojus“, valstybės finansavimu turėtų būti skatinama naujovių diegimo veikla sukuriant tam palankiausią verslo aplinką.

– *Skatinamasis poveikis*

- (19) Valstybės pagalba naujovių diegimo srityje turėtų pagalbos gavėjams suteikti skatinamąjį poveikį elgsenai keisti pageidaujama linkme. Pagalba turėtų būti suteikiama tik tuo atveju, jei įrodoma, kad be jos siūloma naujovių diegimo veikla nebūtų vykdoma.
- (20) Valstybės pagalbos formos gali būti įvairios. Paprastai atsižvelgiama tik į subsidijos ekvivalentą ir intensyvumą. Vis dėlto pagalbos priemonės skatinamasis poveikis gali priklausyti nuo pagalbos formos (pvz., tiesioginė subsidija, grąžintina paskola, mokesčio sumažinimas arba garantija).

– *Proporcingumas*

³ Iš tiesų nėra aišku, kokį poveikį rinkos ydos daro didelėms įmonėms. Mažosios ir vidutinės įmonės (MVI) yra apibrėžtos 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacijoje dėl labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių apibrėžimo (pranešta dokumentu Nr. C(2003) 1422).

- (21) Pagalbos priemonė turi būti proporcinga taisomai rinkos ydai. Neturi būti jokios kitos mažiau iškraipiančios priemonės (pvz., bendrosios priemonės arba priemonės, kuria numatoma mažesnės apimties pagalba arba pagalba trumpesnį laikotarpį), kuria rinkos yda galėtų būti išspręsta taip pat veiksmingai. Pagalba turėtų būti teikiama ribotą laikotarpį ir būti ribotos apimties; be to, turėtų būti numatytas jos įvertinimas, kad, nustačius, jog per tam tikrą laiką ji neduoda laukiamo rezultato, jos teikimas būtų sustabdytas.

2.3. Konkurencijos iškraipymo ir poveikio prekybai ribojimas

- (22) Naujovių diegimo veikla apima veiklą rinkai artimuose etapuose. Dėl to dar svarbiau užtikrinti, kad konkurencijos iškraipymai ir poveikis prekybai būtų apriboti tiek, kad pagalbos priemonė nepersvertų bendro intereso į priešingą pusę.
- (23) Paprastai pripažįstama, kad maža pagalbos suma ir mažesnis pagalbos intensyvumo lygis konkurenciją iškraipo mažiau. Be to, galimo konkurencijos iškraipymo apimtis priklauso nuo pagalbą gaunančių įmonių rinkos galios.
- (24) Valstybės pagalbos naujovių diegimo srityje taisyklėse turėtų būti atsižvelgiama į pagalbos poveikį konkurencijai. Valstybės pagalbos **MVĮ** ir (arba) **tolimos nuo rinkos veiklos** atveju galėtų būti taikomos ne tokios griežtos procedūrinės taisyklės ir tokiais atvejais galėtų būti netaikomas reikalavimas pranešti (arba bent jau jai būtų taikomos supaprastintos pagalbos patvirtinimo procedūros), tačiau valstybės pagalba didelėms įmonėms arba įmonėms, kurioms priklauso didelė rinkos dalis, turėtų būti patvirtinama tik Komisijai atlikus tyrimą.
- (25) Komisija mano, kad yra didelės rizikos skiriant pagalbą netechnologinio pobūdžio naujovių diegimo srityje pagal *ex-ante* taisykles, nes praktiškai tokia veikla gali apimti visą įprastinę pagalbos gavėjų veiklą. Siekdama sumažinti taisyklių pažeidimo ir konkurencijos iškraipymo riziką, Komisija siūlo *ex-ante* valstybės pagalbos naujovių diegimo srityje taisyklėmis apimti tik tokią veiklą, kuri yra susijusi su **technologinėmis naujovėmis**⁴.
- (26) Be to, siekiant apriboti konkurencijos iškraipymo ir neigiamo poveikio prekybai mastą dėl nederamo tam tikrų įmonių privilegijavimo, konkrečios pagalbos priemonės gavėjai turėtų būti atrenkami pagal **atvirus, skaidrius ir nediskriminuojančius kriterijus**. Siekiant apriboti minėtą poveikį, negali būti jokios diskriminacijos priklausomai, pavyzdžiui, nuo ES kilmės šalies.
- (27) Kitas svarbus principas – skiriant valstybės pagalbą, būtina vengti situacijos, kai privačioms įmonėms ekonominiu požiūriu yra nepelninga vykdyti veiklą rinkoje, kurioje visos įmonės subsidijuojamos, nes tai slopina privačią iniciatyvą. Rizika yra ypač didelė dėl tinklų išorės poveikio, nes tokiu atveju rinkos nugalėtojai tenka visas

⁴ Kaip apibrėžta Oslo vadovo 9 psl.: „Technologinė produkto naujovė – tai patobulintų savybių produkto sukūrimas arba komercializavimas, siekiant vartotojui suteikti objektyviai naujas ar geresnes paslaugas. Technologinė proceso naujovė – tai gerokai pagerintų gamybos arba pateikimo metodų įgyvendinimas arba priėmimas. Jie gali apimti įrangos, žmogiškųjų išteklių, darbo metodų pakeitimus arba šių veiksmų derinio pokyčius“. („Oslo vadovas: Siūlomos technologinių naujovių duomenų surinkimo ir interpretavimo gairės“, 1997; OECD ir Europos Komisija, <http://www.oecd.org/dataoecd/35/61/2367580.pdf>).

pelnas. Teikdamos valstybės pagalbą, vyriausybės turėtų **siekti pritraukti, o ne atstumti finansavimą iš privataus sektoriaus**. Dėl šios, kaip ir dėl kitų priežasčių, valstybės pagalba turėtų būti ribotos trukmės ir apimties ir turėtų būti numatyta, kad, reikalui esant, jos teikimo laikotarpis laikui bėgant galėtų būti sutrumpintas.

2.4. Regioninė dimensija

- (28) Naujovių diegimo veikla labai dažnai būna regioninio pobūdžio, o Komisija yra įsipareigojusi remti regionines naujovių kūrimo grupes ir kompetencijos polius. Regioninės plėtros rėmimą reglamentuoja daugelis esamų valstybės pagalbos taisyklių (pvz., regioninė investicinė pagalba, pagalba MVĮ, pagalba mokymui, pagalba užimtumui, pagalba moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai). Reikėtų nuspręsti, ar su sanglaudos politika susijusius klausimus reikėtų spręsti atskirai, ar kartu su naujovių diegimo procesą varžančių rinkos ydų šalinimo klausimais. Nors mažesnis gerovės lygis gali būti siejamas su didesnės apimties rinkos ydomis, taip nebūtinai yra visada, be to, neaišku, kodėl vienuose regionuose rinkos ydų apimtis yra didesnė nei kituose.
- (29) Šiuo metu Regioninės pagalbos gairės yra pagrindinė regioninės sanglaudos teikiant valstybės pagalbą priemonė. Tačiau kai kuriose horizontaliose priemonėse (pvz., reglamente dėl bendrosios išimties, taikomos valstybės pagalbai MVĮ, aplinkosaugos gairėse) yra numatytos regioninės išmokos pagalbos intensyvumui remiamose teritorijose padidinti. Naujovių diegimo srityje teikiama pagalba paprastai gali būti kaupiama su regionine pagalba, nes jos yra susijusios su skirtingomis reikalavimus atitinkančiomis išlaidomis; be to, taip pat gali būti numatytos regioninės priemokos.
- (30) Nors regioninių išmokų metodas gali būti taikomas sprendžiant su sanglauda susijusias problemas, juo negali būti tobulai išspręstos problemos, susijusios su geografinio pobūdžio rinkos ydomis ir konkurencijos ribojimu naujovių diegimo srityje.
- (31) Klausimas yra toks: koku mastu specialios papildomos regioninius aspektus apimančios nuostatos turėtų būti įtrauktos į valstybės pagalbą naujovių diegimo srityje reglamentuojančias taisykles. Komisija yra pasirengusi apsvarstyti pasiūlymus, kaip kartu su regioninėmis sanglaudos išmokomis (arba vietoj jų) geriausiai spręsti galimo geografinio poveikio rinkos ydoms ir konkurencijos ribojimui klausimus.

2 klausimas. Kaip manote, ar priėmę pateikiamas problemas ir Komisijos nurodomas naujovių diegimą varžančios rinkos ydos yra tiksliai nustatytos? Jei taip, kodėl? Jei ne, kodėl?

3 klausimas. Šiame komunikate pateikiamose priemonėse nustatyti ex-ante kriterijai, kurių pagrindu patvirtinama valstybės pagalba. Ar, jūsų manymu, toks būdas yra tinkamas?

4 klausimas. Suinteresuotųjų šalių prašoma pateikti empirinių argumentų, ar tinka patvirtinti valstybės pagalbą didelėms įmonėms, ypač kiek tai yra susiję su naujovių diegimo grupių prie kompetencijos centrų kūrimu ES. Ar manote, kad Komisija turėtų parengti ex-ante taisykles, vadovaujantis kuriomis didelėms įmonėms būtų teikiama valstybės pagalba naujovių diegimo srityje, ar kad, norint skirti tokią pagalbą, kiekvienu konkrečiu atveju turėtų būti atliekama griežtesnė analizė remiantis pranešimu Komisijai? Kalbant apie naujovių diegimo rėmimą (ar kitą valstybės pagalbą), ar nereikėtų didelių įmonių skirti pagal kategorijas? Jei taip, pagal kokius kriterijus ir koku tikslu?

5 klausimas. Suinteresuotųjų šalių prašoma pateikti empirinių argumentų, ar galima būtų skirti valstybės pagalbą netechnologinių naujovių diegimui, ypač paslaugų sektoriuje, skatinti.

6 klausimas. Ar taisyklėse, reglamentuojančiose valstybės pagalbą naujovių diegimo srityje, turėtų būti numatytos regioninės išmokos sanglaudos tikslu? Ar jos turėtų priklausyti nuo regiono geografinės padėties, nepriklausomai nuo su sanglauda susijusių klausimų?

7 klausimas. Ar tam tikrų rūšių pagalba yra labiau tinkama tam tikroms situacijoms ir tam tikrų rūšių naujovių diegimo veiklai (pvz., mokesčių grąžinimas, užtikrintos paskolos, grąžintinos avansinės išmokos)?

3. RIZIKINGOS VEIKLOS IR EKSPERIMENTAVIMO RĖMIMAS

- (32) Inovacinių projektų ar įmonių atveju kyla didelė nepasisekimo rizika, be to, jiems gali reikėti didelių investicijų. Privatūs investuotojai dažnai nėra linkę jų finansuoti dėl nesuderintos informacijos, kuri sąlygoja dideles sandorių, siekiant įvertinti naujovių diegimo projektų ar įmonių riziką ir ją stebėti, išlaidas, taip pat kartais dėl reikiamo užstato neturėjimo (kapitalo rinkų ydų). Įmonės gali būti nelinkusios investuoti į naujovių diegimą dėl tos pačios priežasties ir (arba) jos gali manyti, kad nesugebės panaudoti pelno naujovėms diegti (rinkos ydos, susijusios su išorės veiksniais ir naujovėmis kaip viešąja gėrybe).
- (33) Valstybės pagalba gali padėti sušvelninti šių rinkos ydų apimtį ir paskatinti papildomą naujovių diegimo veiklą ir papildomą privataus kapitalo finansavimą. Komisija nustatė tris sritis, kuriose gali būti tokia rinkos ydų grėsmė ir kuriose tikslinga valstybės pagalba galėtų būti reikiama ir veiksminga priemonė siekiant tos sąlygos tenkinimo: i) naujoviškų įmonių kūrimosi ir augimo rėmimas, ii) rizikos kapitalas, iii) eksperimentavimo ir komercializavimo rėmimas.

3.1. Naujoviškų įmonių kūrimosi ir augimo rėmimas

- (34) **Taisytina rinkos yda ir pagalbos tinkamumas.** Kadangi besikuriančios įmonės ir naujoviškos MVĮ yra esminis pramonės naujovių diegimo ir atsinaujinimo veiksnys, joms rimtą įtaką daro nemažai rinkos ydų, varžančių naujovių diegimą. Visų pirma, stokojant vidinio kapitalo ir (arba) neturint užstato finansavimui gauti, joms gresia labai griežti finansavimo suvaržymai. Nors yra rinkos sąlygojamų sprendimų (pvz., pradinis kapitalas ir verslo finansiniai rėmėjai), besikuriančių naujoviškų įmonių rezultatyviam finansavimui remti gali prireikti valstybės pagalbos.
- (35) **Skatinamasis poveikis ir proporcingumas.** Kuriant valstybės pagalbos taisykles šioje srityje, galima daryti prielaidą, kad skatinamasis poveikis besikuriančių naujoviškų įmonių (kaip apibrėžta toliau) atveju būtų. Tačiau, siekiant užtikrinti proporcingumą, reikia apriboti didžiausią pagalbos sumą ir nustatyti laikotarpį.
- (36) **Konkurencijos iškraipymas ir poveikis prekybai.** Paramos besikuriančioms įmonėms poveikis prekybai ir konkurencijai greičiausiai bus gana nedidelis. Tačiau kyla rizika (jei tik šiam aspektui nebus skiriama pakankamai dėmesio), kad viešasis besikuriančių naujoviškų įmonių finansavimas sąlygos iš esmės nepelningų įmonių kūrimąsi ir privačių pinigų atmetimą. Taigi reikia nustatyti taisykles, užtikrinančias,

kad finansinė parama būtų teikiama ribotą laikotarpį ir kad paskatos siekti pelningumo nesusilpnėtų.

(37) Atsižvelgdama į šiuos argumentus ir poreikį apriboti biurokratinės kliūtis, Komisija laikosi nuomonės, kad valstybės pagalba turėtų būti skiriama remiantis besikuriančių naujoviškų įmonių apibrėžimu, nenurodant reikalavimus atitinkančių išlaidų.

(38) **Siūlomos taisyklės.** Pagal siūlomą besikuriančių naujoviškų įmonių apibrėžimą jos turi atitikti abu šiuos kriterijus:

- veiklos pradžios kriterijus – egzistuoti trumpiau kaip [5 metus] nuo įsikūrimo; tai turi būti mažos bendrovės (žr. MVĮ apibrėžimą, ypač nepriklausomybė nuo didelių bendrovių ir ne daugiau kaip [50 darbuotojų]);
- naujoviškumo kriterijus – arba i) įrodymai, kad pagalbos gavėjas gamins produktus ir diegs procesus, kurie būtų technologiškai nauji arba iš esmės tobulesni, palyginti su šiuolaikiniais atitinkamos ES pramonės produktais arba procesais, ir kurie rizikuoja neprigyti technologijos ar pramonės atžvilgiu, arba ii) mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros išlaidos sudaro mažiausiai [15 %] visų pagalbos gavėjo išlaidų.

(39) Teikiant valstybės pagalbą galėtų būti taikomos šios taisyklės:

- (1) socialinių įmokų ir kitų vietinių arba regioninių mokesčių (t. y. nesusijusių su pelnu) sumažinimas [50 %] iki [5 metų] po įkūrimo ir ne daugiau kaip [5 metams], su sąlyga, kad pelnas reinvestuojamas į bendrovę arba į grąžintinas avansines išmokas;
- (2) be to, galimybė besikuriančiai naujoviškai įmonei suteikti ne daugiau kaip 1 mln. EUR pagalbą per trejų metų laikotarpį be ypatingų reikalavimų atitinkančių išlaidų apribojimų, su sąlyga, kad: i) ji nekaupiama su jokia kitos rūšies valstybės pagalba; ii) pagalbos gavėjas nėra sunkumus patirianti įmonė⁵, ir iii) bendrovė pagalbą gauna tik vieną kartą.

8 klausimas. Ar sutinkate su siūlomais besikuriančių naujoviškų įmonių apibrėžimo kriterijais, su tuo, kad nenurodomos reikalavimus atitinkančios išlaidos, su pagalbos sumomis ir pagalbos kaupimo taisyklėmis? Kaip manote, ar aukštųjų technologijų (pvz., biotechnologijų ir farmacijos) sektoriams, kurių ciklas nuo produktų gamybos iki patekimo į rinką ir produktų kūrimo ciklas yra ilgi, reikėtų nustatyti kitokius reikalavimų pagalbai gauti atitikimo kriterijus?

9 klausimas. Neskaitant siūlomų taisyklių, reikia empirinių argumentų įrodyti valstybės pagalbos poreikį: i) besikuriančioms įmonėms neatsižvelgiant į naujoviškumo kriterijų ir ii) ilgiau kaip [5 metus] įkurtoms naujoviškoms MVĮ.

⁵

Kaip apibrėžta Komisijos komunikate – Bendrijos gairės dėl valstybės pagalbos sunkumus patiriančioms įmonėms sanuoti ir restruktūrizuoti (OL C 244, 2004 10 1).

3.2. Nuosavo kapitalo trūkumo problemos sprendimas ir rizikos kapitalo suteikimas ES

- (40) **Taisytina rinkos yda ir pagalbos tinkamumas.** Rizikos kapitalas iš esmės yra gaunamas per privačius veiklos vykdytojus. Vis dėlto dabartinėse valstybės pagalbos rizikos kapitalui reglamentuojančiose taisyklėse nustatomas nuosavo kapitalo trūkumas ES ir pripažįstama, kad rinkos ydos, susijusios su netobula ar nesuderinta informacija ir išlaidomis vykdant sandorius, gali pateisinti valstybės pagalbą. Taigi su naujovių diegimu susijusios rinkos ydos trukdo veiksmingam įmonių finansavimui suteikiant nuosavą kapitalą. Nors šios rinkos ydos potencialiai didžiausios yra ankstyviausiu įmonės gyvavimo ciklo etapu, valstybės pagalba taip pat gali būti svarbi vėliau, pvz., jau pradėjus verslą (t. y. ankstyvojo etapo pabaigoje ir plėtros etapo pradžioje, kai vėl prireikia finansavimo). OECD MVĮ ir verslininkystės darbo grupė 2004 m. birželio mėn. 2-ojoje OECD Ministrų konferencijoje MVĮ klausimais pateikė ataskaitą, kurioje aiškiai nurodomas šis rinkos atotrūkis⁶.
- (41) **Skatinamasis poveikis ir proporcingumas.** Kuriant valstybės pagalbos taisykles šioje srityje, tai, kad skatinamasis poveikis MVĮ atveju būtų, galima laikyti savaime suprantamu dalyku. Tačiau, siekiant užtikrinti proporcingumą, būtina apriboti didžiausią pagalbos sumą ir nustatyti laikotarpį.
- (42) **Konkurencijos iškraipymas ir poveikis prekybai.** Paramos MVĮ ankstyvaisiais jų veiklos etapais poveikis prekybai ir konkurencijai greičiausiai bus gana nedidelis. Tačiau, jei ši pagalba bus naudojama netikslingai, kils pavojus, kad viešasis MVĮ finansavimas sąlygos iš esmės nepelningų įmonių kūrimąsi ir privačių pinigų atmetimą – tai neatitinka poreikio kurti privačias nuosavo kapitalo rinkas. Taigi siekiant užtikrinti, kad privatūs investuotojai tinkamai įsijungtų, finansavimas liktų trumpalaikis ir paskatos siekti pelningumo nesusilpnėtų, reikia nustatyti taisykles.
- (43) **Siūlomos taisyklės.** Galėtų būti numatyta daugiau nei pagal dabartines taisykles lankstumo vertinant pagalbą, suteiktą kaip rizikos kapitalas pagal Komunikato dėl valstybės pagalbos ir rizikos kapitalo nuostatas, kuris greitai baigs galioti ir šiuo metu yra persvarstomas. Komisija svarstys, ar reikia patikslinti dabartinį saugių investicijų dalių dydį, kad būtų atsižvelgta į pasikeitusią rizikos kapitalo rinkų padėtį Europoje ir tikėtinus būsimus jų pokyčius. Komisija ištirs, ar leistinas didesnis lankstumas investicijų dalių atžvilgiu ir ar įmanoma bendroji išimtis.
- (44) Šiuo metu rizikos kapitalo fonduose valstybės nuosavybė negali viršyti šių slenksčių: 50 % visos nuosavybės ir 70 % remiamose teritorijose. Tik lėšų, skirtų investicijoms verslo pradžios etapu, atveju Komisija galėtų svarstyti galimybę patvirtinti lėšas, kuriose valstybės nuosavybė viršytų dabar nustatytą didžiausią dydį.
- (45) Komisija gali apsvarstyti **specialias etapų, įmonei pradėjus verslą, nuostatas**, kuriomis būtų siekiama palengvinti įmonių augimą, neblokuojant rizikos kapitalo turėtojų pasitraukimo, t. y. leidžiant MVĮ teikiamą pagalbą pridėti prie pagalbos, teikiamos pagal rizikos kapitalo taisykles, arba per garantuotas paskolas (tačiau ne tokiomis palankiomis normomis kaip veiklos pradžia), arba per grąžintinas avansines išmokas su trumpesniais grąžinimo terminais.

⁶ DSTI/IND/PME(2002)12/galutinė, datuojama 2004 5 25.

10 klausimas. Kaip manote, ar reikia kitų valstybės pagalbos rūšių, išskyrus tas, kurios šiuo metu teikiamos rizikos kapitalui, padėti Europos MVĮ augimui pasibaigus veiklos pradžios etapui? Jeigu taip, kokių?

3.3. Technologinių eksperimentų rėmimas ir rizika pradėti tiekti naujoviškus produktus

- (46) **Taisytina rinkos yda ir pagalbos tinkamumas.** Šiuo metu pagal mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros reglamentavimo sistemą valstybės pagalbos negalima teikti veiklai, kuri viršija pirmąjį prototipą. Ši veikla yra artimesnė rinkai, todėl galėtų žymiai iškraipyti konkurenciją ir neigiamai paveikti prekybos sąlygas. Nepaisant to, tam tikromis aplinkybėmis šiai veiklai gali trukdyti tokios pačios rinkos ydos kaip nurodytosios pirmiau. Pvz., mažoms įmonėms gali prireikti išorės finansavimo kurti dideliems prototipams, net jei jie yra komerciniai, arba didesnės apimties finansavimo, kad atsirastų galimybė rinkoje iširti naujus produktus.
- (47) **Skatinamasis poveikis ir proporcingumas.** MVĮ ši problema gali ypač paveikti, nes išlaidos, susijusios su šia veikla, gali būti esminės. Tačiau pagalbos intensyvumą reikėtų apriboti, nes ji susijusi su rinkai artima veikla.
- (48) **Konkurencijos iškraipymas ir poveikis prekybai.** Kadangi kyla rizika, kad su eksperimentavimu ir komercializacija susijusi veikla gali būti tokia pati kaip įprastinė įmonės veikla, siūloma valstybės pagalbą teikti tik technologinėms naujovėms ir MVĮ.
- (49) **Siūlomos taisyklės.** Įvairi veikla galėtų būti įtraukta į paskutinę mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veiklos iki konkurencijos etapą, kuris taptų eksperimentinės technologijų plėtros etapu ir atitiktų pagalbos reikalavimus.
- (50) Siekiant padėti MVĮ, galėtų būti nustatytos šios taisyklės:
- (a) papildoma veikla (neskaitant tos, kurią šiuo metu apima mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros reglamentavimo sistema) galėtų būti laikoma suderinama su pagalba:
 - komerciškai panaudojamų prototipų ir bandomųjų projektų kūrimas, vykdant technologinius ir (arba) rinkodaros eksperimentus, kai prototipas būtinai yra galutinis komercinis produktas ir kai per brangu jį gaminti tik demonstravimo ir patvirtinimo tikslais;
 - techniniai vertinimai ir kūrimo galimybių studijos, rengiantis pradėti gaminti naują produktą, kur būtų įskaitytos išlaidos programinei įrangai ir kompiuteriniam modeliavimui vykdant technologinius ir (arba) rinkodaros eksperimentus; testavimo ir laboratorijų išlaidos;
 - išlaidos technologijoms pritaikyti prie ypatingų gamybos specifikacijų ir geriausiam gamybos procesui sukurti, prieš pradedant gaminti pirmąją nesorijinę partiją;
 - rinkodaros išlaidos, susijusios su technologiniu dizainu;
 - valdymo ir rinkodaros mokymas;

- (b) reikalavimus atitinkančios išlaidos turėtų būti panašios į tas, kurios šiuo metu padengiamos pagal mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros reikalavimus;
- (c) pagalbos formos ir sąlygos:
 - ribotas pagalbos intensyvumo lygis [15 %];
 - dotacijos, subsidijuojamos ar garantuojamos paskolos arba subsidijuojamos gražintinos avansinės išmokos;
 - būtinybė susieti pirmiau minėtą veiklą su konkrečiu mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros projektu, kurį vykdė ta pati arba kita įmonė;
 - pagalba turi būti susijusi su produktais ir procesais, kurie yra technologiškai nauji arba iš esmės tobulesni, palyginti su šiuolaikiniais atitinkamos ES pramonės šakos produktais arba procesais, ir kurie rizikuoja neprigyti technologijos ar pramonės atžvilgiu.

11 klausimas. Kaip manote, ar šios nuostatos padarytų numatomą poveikį, skatinant MVĮ pradėti tiekti į rinką naujoviškus produktus? Jei ne, ką reikėtų pakeisti šiose taisyklėse?

12 klausimas. Ar yra argumentų, kad šios nuostatos turėtų būti taikomos ir didelėms bendrovėms? Ar manote, kad reikėtų reikalauti pranešti apie priemones, kuriomis suteikiamos esminės pagalbos sumos atskiroms įmonėms ar atskiriems sektoriams? Jei taip, viršijus kokią sumą? Tuomet kokių empirinių įrodymų Komisija turėtų reikalauti?

4. NAUJOVĖMS PALANKI VERSLO APLINKA

4.1. Parama naujovių diegimo tarpininkams

- (51) Naujovių diegimo tarpininkai yra subjektai, naujovių diegimo veikloje dalyvaujančioms įmonėms suteikiantys infrastruktūrą ir paslaugas. Tai gali būti viešieji arba privatūs subjektai. Per *Vade mecum dėl naujovių* konsultacijas paaiškėjo, kad dabartinės valstybės pagalbos taisyklės šiuos tarpininkus nepakankamai aprėpia – tai, ko gero, riboja jų vystymąsi. Reikia aptarti du atvejus: pirma, kai pagalba perduodama galutiniams jos gavėjams, ir antra, kai tarpininkas gauna pagalbą.
- (52) **Taisytina rinkos yda ir pagalbos tinkamumas.** Naujovių diegimo tarpininkai, įmonėms suteikdami paslaugas ir infrastruktūrą, gali padėti išspręsti rinkos ydų problemas, kylančias dėl nepakankamai skleidžiamos informacijos, išorės veiksnių ir per mažo koordinavimo. Tačiau paslaugų rinkos kaina besikuriančioms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms gali būti per didelė, o rinka – nepakankamai išsivysčiusi, kad privatūs subjektai norėtų joje dalyvauti. Valstybės pagalba galėtų būti tinkamas sprendimas, siekiant pakeisti paskatas ir padidinti naujovių diegimo tarpininkų paslaugų teikimą ir vartojimą.
- (53) **Skatinamasis poveikis ir proporcingumas.** Galima laikyti savaime suprantamu dalyku, kad skatinamasis poveikis mažųjų įmonių atveju būtų. Tačiau vidutinių įmonių atveju tam reikia įrodymų, nes bendrai pripažįstama, kad didelėms įmonėms poveikio nėra. Laikantis proporcingumo, pagalba turėtų būti tikslinga, jos kiekis ir trukmė –

apribota, o naujovių diegimo tarpininkai turėtų teikti būti prieinami visiems ir nediskriminuoti įmonių.

- (54) **Konkurencijos iškraipymas ir poveikis prekybai.** Siekiant apriboti iškraipymą, tik MVĮ turėtų būti laikomos turinčiomis teisę gauti pagalbą. Didelės įmonės turėtų mokėti įprastomis, ne subsidijuojamomis kainomis. Kalbant apie tiesioginę valstybės pagalbą naujovių diegimo tarpininkams, kyla rizika, kad ji galėtų kliudyti tvarių privačių rinkų atsiradimui ir atmesti privačią iniciatyvą.
- (55) **Siūlomos taisyklės.** Pagal dabartinę valstybės pagalbos politiką pagalba leidžiama, kai ji perduodama galutiniams jos gavėjams. Komisija laikosi nuomonės, kad pagalbos teikti nereikėtų mažiausią pelną gaunantiems tarpininkams.
- (56) Kaip ir mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityje, naujovių diegimo tarpininkai gali vykdyti veiklą, kuri yra visuomenės intereso, bet kurios negalima aiškiai atskirti nuo ekonominės veiklos ir kuri dėl to atitinka valstybės pagalbos taisykles. Kai tokia veikla nėra orientuota į rinką ir nesudaro selektyvių pranašumų atskiroms įmonėms, jos galėtų turėti teisę į 100 % valstybės finansavimą.
- (57) Valstybės pagalba gali būti leistina tik tuomet, kai patenkinamos šios sąlygos:
- (a) Pagalba turėtų būti panaudota tik pirkti tam tikras aiškiai apibrėžtas paslaugas. Ši pagalba turėtų būti schemų, kuriose būtų tiksliai nurodomos paslaugos, kurios turėtų teisę į valstybės pagalbą, dalis. Šios paslaugos galėtų būti:
- moksliniai tyrimai ir naujoviškų projektų nustatymas;
 - verslo konsultavimo paslaugos, kaip antai: tyrimai, tinkamų verslui vietų (pvz., naujovių diegimo grupėje) nustatymas ir ryšiai su jomis ir (arba) verslo partneriais; strateginės konsultacijos ir mokymas inkubacijos metu ir po sukūrimo; technologinė parama naujoviškiems projektams; konsultavimas dėl intelektinės nuosavybės teisių įsigijimo, apsaugos ir prekybos jomis bei dėl licencijų susitarimų; konsultavimas dėl standartų naudojimo;
 - sąlygų sudarymas, kaip antai: biurai; duomenų bankai, skirti vykdyti esamų technologijų ir partnerių technologijoms perduoti paiešką; kokybės ženklinimo, testavimo ir sertifikavimo paslaugos;
- (b) Pagalba turėtų būti panaudota tik pirkti šias paslaugas iš aiškiai apibrėžtų naujovių diegimo tarpininkų. Remdamasi Europos verslo ir naujovių diegimo centrų tinklo pavyzdžiu, Komisija siūlo naujovių diegimo tarpininkus apibrėžti atsižvelgiant į jų, kaip paramos naujoviškoms MVĮ ir verslininkams organizacijų (viešųjų arba privačių), teikiamas paslaugas. Kad galėtų būti laikomas naujovių diegimo tarpininku, juridinis asmuo visų pirma turėtų:
- teikti pirmiau apibrėžtas ypatingas paslaugas;
 - suteikti vieną iš šių infrastruktūros rūšių: fizinė naujoviškų projektų inkubacija (visiškai įrengti biurai); mokymo paslaugos; laboratorijos; testavimo ir sertifikavimo įranga;
 - platinti teikiamas paslaugas ir pasiektus rezultatus;

- (c) MVI valstybės pagalbą galėtų gauti tam tikro naujovių diegimo paslaugų čekio forma, kurio suma neviršytų 200 000 EUR per trejų metų laikotarpį (neskaitant galimų *de minimis* įnašų), paslaugoms iš naujovių diegimo tarpininkų, neviršijant šios didžiausios nustatytos sumos, pirkti.
- (58) Išskyrus visuomenės intereso neorientuotą į rinką veiklą (žr. pirmiau), tiesioginė pagalba naujovių diegimo tarpininkams neturėtų būti leidžiama. Tačiau Komisija mano, kad pagalbos priemonės klientams, besinaudojantiems šiomis struktūromis, gali padėti stimuliuojant naujovių diegimo tarpininkų rinką ir netiesiogiai juos paremti.

13 klausimas. Kaip vertintumėte specialią paramą naujovių diegimo tarpininkams, kurie sujungia ar vysto bendrąją įmonę, siekdami kritinės masės specializuotoje technologinėje srityje? Ar tokiais atvejais investicinė pagalba turėtų būti leidžiama? Jeigu taip, kokiomis sąlygomis? Kokias kitas priemones būtų galima numatyti?

4.2. Mokymo ir mobilumo skatinimas

- (59) **Taisytina rinkos yda ir pagalbos tinkamumas.** Siekiant didinti naujovių diegimą ES, mokslininkams, inžinieriams ir kitiems darbuotojams būtinas aukšto lygio mokymas ir didelis mobilumas, o derinti personalo pasiūlą ir paklausą gali būti sudėtinga. Komisija laikosi nuomonės, kad darbuotojų mokymas verslininkystės, kūrybingumo, pokyčių valdymo ir kitais su naujovėmis susijusiais klausimais yra nepaprastai naudingas. Panašiai aukštos kvalifikacijos mokslininkų ir inžinierių įdarbinimas padėtų plačiau naudoti mokslinių tyrimų rezultatus. Todėl priemonės, nepatenkančios į dabartinio Bendrosios išimties reglamento⁷ taikymo sritį, galėtų pasinaudoti valstybės pagalba ir joms tam tikru mastu nebūtų taikoma pranešimo prievolė. Be to, galima būtų skatinti siųsti darbuotojus laikinam darbui ir jais keistis tarp universitetų ar didelių bendrovių ir MVI.
- (60) **Skatinamasis poveikis ir proporcingumas.** Galima būtų daryti prielaidą, kad skatinamasis poveikis besikuriančių ir mažųjų įmonių atveju būtų, su sąlyga, kad pagalba nenaudojama tiesiog pakeisti vienus darbuotojus kitais. Skatinamąjį poveikį reikėtų įrodyti visų pirma vidutinių bendrovių, užbaigusių išikūrimo etapą, atžvilgiu. Kalbant apie didelių bendrovių darbuotojų siuntimą laikinam darbui į MVI, skatinamąjį poveikį reikės aiškiai ir konkrečiai įrodyti, pvz., įrodant, kad projekto neįmanoma įgyvendinti be šių laikinai priimtų darbuotojų.
- (61) **Konkurencijos iškraipymas ir poveikis prekybai.** Pagalbą turėtų gauti tik MVI. Darbuotojus į MVI (priimančiąją MVI) išsiunčiantys universitetai ir didelės įmonės už juos gautų kompensaciją. Didelės įmonės, kurios keičiasi darbuotojais su MVI, neturėtų priklausyti tai pačiai grupei. Pagalbos trukmę ir sumą reikėtų apriboti.
- (62) **Siūlomos taisyklės**

Pagalba MVI:

- Reikalavimus atitinkančios įdarbinimo išlaidos – personalo išlaidos aukštos kvalifikacijos mokslininkams ir inžinieriams

⁷ 2001 m. sausio 12 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 68/2001 dėl EB sutarties 87 ir 88 straipsnių taikymo pagalbai mokymui (OL L 10, 2001 1 13).

- Su projektu susijusio darbuotojų mokymo išlaidos
- Bendrasis pagalbos intensyvumas – daugiausia [35 %]
- Su projektu susijusi ribota trukmė, daugiausia [3 metai] vienai įmonei
- Sąlyga – reikia įrodyti, kad įdarbinti darbuotojai tiesiog nepakeičia kitų darbuotojų

Kompensacija universitetui arba įmonei, darbuotojus siunčiantiems laikinam darbui į MVĮ:

- Reikalavimus atitinkančios išlaidos – siunčiančiojo universiteto ar įmonės personalo išlaidos aukštos kvalifikacijos mokslininkams ir inžinieriams per paskutinius dvejus metus
- Pagalbos dydis – išlaidos, susijusios su laikinu darbuotojų išsiuntimu
- Su projektu susijusi ribota trukmė, daugiausia [3 metai]

14 klausimas. Ar yra argumentų, kad pagalba taip pat turėtų būti teikiama MVĮ įdarbinant kitokį aukštos kvalifikacijos personalą?

15 klausimas. Ar Komisija turėtų priimti specialias taisykles tiems atvejams, kai mokslininkas nusprendžia negrįžti į jį išsiuntusį universitetą arba kai universitetas nebeketina jo vėl priimti?

4.3. Parama kompetencijos polių kūrimui per bendradarbiavimą ir būrimąsi į grupes

- (63) Komisijos komunikate „Europos žinių mokslinių tyrimų erdvės kūrimas augimui“⁸ kaip vienas iš 7-osios mokslinių tyrimų pagrindų programos tikslų nustatytas pajėgumų plėtojimas, siekiant padidinti mokslinių tyrimų ir naujovių diegimo gebėjimus visoje Europoje bei sudaryti sąlygas atsirasti ir stiprėti Europos kompetencijos polių įvairiose srityse. Kompetencijos polių būtų galima apibrėžti kaip regionines su moksliniais tyrimais susijusias naujovių diegimo grupes, galinčias per mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros išlaidas pritraukti atitinkamo sektoriaus mokslininkus, investuotojus ir lyderius – jie gali būti labai naudingi Europos konkurencingumui pasauliniu mastu.
- (64) **Taisytina rinkos yda ir pagalbos tinkamumas.** Naujovių diegimo grupės čia bendrai apibrėžiamos kaip naujoviškų besikuriančių, mažų, vidutinių ir didelių įmonių, taip pat universitetų ar mokslinių tyrimų įstaigų, veikiančių tam tikrame sektoriuje ir regione bei intensyvia sąveika skatinančių su naujovių diegimu susijusią veiklą, susibūrimas. Tam, kad galėtų tapti kompetencijos poliais, naujovių diegimo grupėms reikia tam tikros kritinės masės. Jos turi veiksmingai prisidėti prie technologijų perdavimo, tinklų kūrimo ir informacijos skleidimo tarp naujovių diegimo grupės įmonių. Jos taip pat turi sudaryti tinkamą pusiausvyrą tarp MVĮ ir didelių įmonių. Tačiau rinkos ydos (pvz., išorės veiksniai ir koordinavimo problemos) gali trukdyti kurti ir vystyti naujovių diegimo grupes kaip kompetencijos polių. Būtent viešosios mokslinių tyrimų įstaigos, bendradarbiaujančios su pramone, sukuria teigiamus išorės veiksnius,

⁸

KOM(2005) 118, 2005 4 6.

tačiau dažnai susiduria su didesnėmis rinkos ydomis. Todėl valstybės pagalba gali būti vienas iš šių rinkos ydų taisymo būdų.

- (65) **Skatinamasis poveikis ir proporcingumas.** Valstybės pagalba turėtų būti skirstoma taip, kad įmonės ir universitetai (mokslinių tyrimų įstaigos) nuspręstų naujovių diegimo grupėje pradėti su naujovių diegimu susijusią veiklą ir investuoti į ją.
- (66) **Konkurencijos iškreipimas ir poveikis prekybai.** Valstybės pagalba bendradarbiavimui ir būrimuisi į grupes neturėtų būti naudojama apeiti investicinės pagalbos neremiamuose regionuose apribojimus. Ji turėtų būti suteikiama tik tais atvejais, kai galima įrodyti, kad būrimosi į grupes nauda didesnė už jos neigiamą poveikį konkurencijai. Tuo tikslu *ex-ante* taisyklės, leidžiančios valstybės pagalbą bendradarbiavimui ir būrimuisi į grupes, turėtų būti taikomos tik MVĮ ir infrastruktūrą suteikiantiems subjektams, kurie sukuria teigiamus išorės veiksnius (pvz., universitetai ar mokslinių tyrimų įstaigos).
- (67) **Siūlomos taisyklės.** Komisija nustatė tam tikras priemones, kuriomis galėtų būti remiamas bendradarbiavimas ir būrimasis į grupes. Tačiau dėl to, kad tai yra naujovė valstybės pagalbos srityje, nes nėra nusistovėjusios praktikos, o ankstesnė patirtis labai nedidelė, Komisija ypač vertintų papildomus atsiliepimus apie tam tikrus toliau klausimuose nurodomus aspektus.
- (68) Pagal dabartinę mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros reglamentavimo sistemą, bendradarbiaujant pramonei ir viešosioms įstaigoms, pramonė turi sumokėti visas projekto išlaidas arba visas intelektines teises atiduoti viešajai įstaigai, kad mokėjimai nebūtų laikomi valstybės pagalba. Šią nuostatą reikėtų iš dalies pakeisti – teisės tarp partnerių turėtų būti paskirstomos proporcingai, atsižvelgiant į kiekvieno iš jų indėlį.
- (69) Kaip šiuo metu numatoma mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros reglamentavimo sistemoje, visais atvejais, kai Komisija nusprendžia, kad aptariamoms pagalbos tikslas yra skatinti bendro Europos intereso svarbaus projekto vykdymą, pagalba gali atitikti išimties pagal 87 straipsnio 3 dalies b punktą reikalavimus.
- (70) Mokslinių tyrimų centro, privataus universiteto ar jų atitiktis įkūrimas, siekiant paremti naujovių diegimo grupę, galėtų suteikti teisę į valstybės pagalbą, pvz., atleidžiant nuo mokesčių ar teikiant grąžintinas avansines išmokas.
- (71) Valstybės pagalba infrastruktūrai taip pat gali būti leidžiama remiantis pirmesnėmis taisyklėmis. Pvz., pagalba galėtų būti pagrįsta, jei jos tikslas – suteikti prieigą prie plačiajuosčio ryšio pilkosiose arba baltosiose srityse, kuriose rinkos sąlygomis plačiajuostis ryšys nesiūlomas arba siūlomas nepakankamai. Apskritai pagalba naujovių diegimo paramos infrastruktūrai galėtų būti leidžiama, kai užtikrinami technologinio neutralumo ir laisvo naudojimosi principai.

16 klausimas. Kokio naujovių diegimo grupės (būrimosi į grupes veiklos) apibrėžimo reikėtų laikytis ir kokius kriterijus taikyti, siekiant išskirti šias grupes iš platesnės naujovių diegimo tarpininkų kategorijos?

17 klausimas. Kaip manote, ar reikėtų leisti valstybės pagalbą skatinant Europos kompetencijos polių? Jei taip, kokios rūšies valstybės pagalbą, kokių pagrindų ir kokiomis sąlygomis? Kokias kitas, galbūt geresnes priemones būtų galima numatyti?

18 klausimas. Ar reikia numatyti papildomų kriterijų, kad valstybės pagalba nebūtų išskaidoma ir kad būtų skatinamas išteklių koncentravimas ribotame kompetencijos polių skaičiuje?

19 klausimas. Ką apskritai manote apie papildomų su infrastruktūra, remiančia naujovių diegimą (pvz., energetikos, transporto ir kt. srityse), susijusių nuostatų poreikį?

20 klausimas. Kaip manote, ar didelės įmonės turėtų turėti teisę į valstybės pagalbą, pvz., Europos kompetencijos poliuje įkurti mokslinių tyrimų infrastruktūrą? Ar Komisija turėtų parengti specialius kriterijus šiai valstybės pagalbai kontroliuoti? Kokių ekonominių argumentų reikėtų reikalauti šios valstybės pagalbos būtinumui išanalizuoti?

Priedas. Naujovių diegimui europoje trukdantys veiksniai

Komisijos nuomone, pagrindinis Europos mažo produktyvumo didėjimo veiksnys – **naujovių diegimo veiklos nepakankamumas**⁹. Jis buvo nurodytas kaip viena iš per mažo augimo ir darbo vietų kūrimo priežasčių. 2003 m. komunikate „Inovacijų politika: Sąjungos požiūrio atnaujinimas Lisabonos strategijos kontekste“ nurodyta, taip pat kiti rodikliai, pvz., Inobarometras (*Innobarometer*)¹⁰, rodo, kad visa ES naujovių diegimo srityje nepasiekia pakankamų rezultatų. Nepaisant tam tikros sėkmės mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityje bei esamų technologijų lyderių, plačiai sutariama, kad ES turi išlaikyti augimą, skirdama daugiau dėmesio naujovėms, ir taip patvirtinti įsipareigojimą siekti didesnės socialinės gerovės tikslų.

Todėl Komisija ėmėsi nustatyti problemas, stabdančias naujovių diegimą Europoje, ir įvertinti, kokią teigiamą poveikį valstybės pagalbos politika galėtų daryti. Ši iniciatyva pagrįsta ankstesnės praktikos analize, kuri paskatino paskelbti *Vade mecum dėl naujovių*, taip pat vidaus tyrimais ir ryšiais su naujovių diegimo ekspertais.

Komisija nustatė, kad ES turi didelį nepanaudotą **naujovių diegimo potencialą**. ES naujovių diegimo rezultatai skirtinguose pramonės sektoriuose labai skiriasi. Kai kuriose srityse ES yra sėkmingų mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros pavyzdžių bei nemažai technologijų lyderių. Tas ypač pasakytina apie transporto (pvz., *Airbus*, greitaeigiai traukiniai, „protingos“ signalizacijos sistemos) ir energetikos (atsinaujinanti energija, dujomis izoliuotos perdavimo linijos, atominės, dujų elektrinės ar hidroelektrinės) sektorius. Kitose srityse ES turi importuoti šiuolaikines technologijas, o sėkmingų savo projektų vykdo mažai.

Komisija nustatė nemažai **problemų**, kurios daro poveikį naujovių diegimui ES ir trukdo Europai visiškai išnaudoti savo naujovių diegimo potencialą. Jas galima suskirstyti į šias kategorijas:

- (1) *Nėra bendrų taisyklių ir standartų*. Tarp nustatytų problemų yra mokesčių ir socialinės apsaugos sistemų skirtumai, stabdantys mokslininkų ir išradėjų mobilumą; skirtingos sertifikavimo procedūros, lėtinančios naujoviško verslo modelių ir idėjų visose ES šalyse perdavimą; patentinės apsaugos procedūrų skirtumai skirtingose valstybėse narėse.
- (2) *Trūkumai finansinėse ir darbo rinkose*. Pagrindinės nustatytos problemos čia yra privataus finansavimo moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai bei naujovių diegimui, ypač MVĮ, trūkumas; menkai išsivysčiusios rizikos kapitalo rinkos; investicinės kompetencijos ir gebėjimo įvertinti naujoviškas įmones trūkumas; laisvos kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas; MVĮ nesugebėjimas pritraukti aukštos kvalifikacijos darbuotojus.
- (3) *Neveikiančios produktų rinkos*. Šioje srityje nustatytos problemos: kliūtys besikuriančioms, mažosioms ir vidutinėms įmonėms patekti į rinką, dėl kurių jos nepakankamai sėkmingai patenka į rinką; besikuriančių, mažųjų ir vidutinių įmonių nesugebėjimas greitai augti tiek nacionalinėse rinkose, tiek kitose valstybėse narėse

⁹ Produktyvumas: Priemonė Europos ekonomikos ir įmonių konkurencingumui pasiekti, KOM(2002) 262.

¹⁰ ⁹r. <http://www.cordis.lu/innovation-smes/src/innobarometer2004.htm>.

(skirtingai nei, pvz., JAV rinkoje.); nepatenkinama intelektualinės nuosavybės apsauga; investicijoms į labai naujoviškus produktus nepalankus rizikos ir pelno santykis; MVI kylantys sunkumai nustatant, plėtojant ir skatinant netestuotas technologijas, sukuriant rinkos galimybes ir užmezgant partnerystę.

- (4) *Nepakankamai koordinuojama politika.* Vis dažniau dėl mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir naujovių diegimo įmonių įkūrimo vietos sprendžiama pasaulio mastu. JAV, Japonija ir Rytų Azijoje atsirandantys konkurentai technologijų srityje gerina savo gebėjimus sujungti pagrindinius išteklius, infrastruktūrą ir finansavimą, kad į naujovių diegimą pritrauktų mokslininkus ir investicijas, tuo tarpu ES vis labiau atrodo nesugebanti išvengti valstybių narių susiskaldymo ir tampa vis mažiau patraukli mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros bei naujovių diegimo įmonėms steigti.
- (5) *Bendras sisteminis neveiksmingumas.* Nustatytos problemos: maža sąveika tarp pramonės ir universitetų; per menkas bendradarbiavimas ir tinklų kūrimas; lėtai versle prigyjančios informacinės ir komunikacijos technologijos, didelė biurokratija norint pasinaudoti valstybiniu finansavimu; lėtas aplinkosaugos technologijų kūrimas ir pritaikymas; neegzistuojanti verslumo kultūra; neigiamas požiūris į nesėkmes ir nenoras rizikuoti.

Daugelis iš pirmiau išvardytų problemų yra susijusios su sisteminiais ir reguliavimo sunkumais, taip pat su finansavimo ir rinkos atvirumo trūkumu. Taigi daugelio tų problemų valstybės pagalba negalėtų išspręsti – tam reikia visavertiškesnės politikos. Be to, nors kai kurios iš pirmiau nurodytų problemų kyla dėl netinkamos ar neveiksmingos politikos, kai kurios iš 2, 3 ir 5 kategorijose nurodytų problemų taip pat gali sukelti **rinkos ydas**.

Komisija, visų pirma remdamasi peržiūrėta praktika, nustatė šias su naujovių diegimu susijusių rinkos ydų priežastis: naujovės kaip viešosios gėrybės ir išorės veiksniai, neveiksminga informacijos sklaida, kapitalo rinkų trūkumai, darbo rinkos nesuderinamumas ir koordinavimo problemos. Šis rinkos ydos gali būti taisomos suteikiant valstybės pagalbą, taip keičiant pagalbos gavėjų paskatas, kad jie daugiau įsitrauktų į veiklą, susijusią su naujovių diegimu.

Be to, Komisija nustatė, kad technologinės naujovės sudaro tik dalį inovacijų diegimo potencialo. Ypač paslaugų srityje naujovėms diegti reikia kurti naujus verslo modelius, būdus ir įrankius. Naujovių diegimo praktika šiame sektoriuje turi tendenciją skirtis nuo kitų sektorių. Pvz., ji daugiau remiasi profesinėmis žiniomis ir kūrybingumu bei organizacinėmis naujovėmis. Panašu, kad daug paslaugų bendrovių iš esmės investuoja į veiklą, susijusią su naujovių diegimu, bet šis reiškinys dažniausiai neatsispindi nacionalinėje statistikoje, apklausose ir finansinėse ataskaitose. Kai nėra patikimų duomenų apie investicijas į įvairias netechnologinių naujovių formas, sudėtinga nustatyti galimas rinkos ydas. Šiuo metu Komisija tobulina finansinę atskaitomybę apie netechnologinių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros išlaidas.

Laukiame pastabų dėl veiksmų, kurie, kaip nustatyta, daro poveikį naujovių diegimui Europoje.